

динамічних ринкових умов господарювання.

Повноцінна побудова системи управління в організації виступає в сучасних умовах джерелом довгострокового успіху. Тому в організації найголовнішим є правильно вибудувати реалізацію всіх функцій системи управління на всіх рівнях організаційної ієрархії.

Отже, розглянувши дане питання, ми прийшли до висновку, що система управління організацією – це комплексна система забезпечення конкурентоспроможності підприємства в конкурентному середовищі. Таким чином, удосконалення системи управління організацією спрямоване на вирішення завдань оперативного, поточного і стратегічного управління, заснованих на здійсненні дослідження ринкового середовища і внутрішніх можливостей підприємства, інформаційних технологій, прийняття управлінських рішень для досягнення конкурентних переваг на ринку.

Література.

1. Мельников В.П. Исследование систем управления: учеб. для студ. высш. учеб. заведений / В.П. Мельников. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 336 с.
2. Зайцев А. К. Исследование систем управления: учебное пособие – НИМБ, 2006. – 123 с.
3. Щєблїкїна І.О. Основи менеджменту: [навчальний посібник] / І.О. Щєблїкїна, Д.В. Грибова. – Мелітополь: ВБ «ММД», 2015. – 479 с.
4. Болтак О.Л. Шляхи вдосконалення системи управління підприємством/ О.Л. Болтак / Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». - 2013 - С. 24-26.

*ПОДЛЕСНА А.О.**

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ВИРОБНИЦТВО СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Соняшник належить до основних сільськогосподарських культур України. Завдяки високому вмісту жиру та білка продукти переробки його використовуються у харчовій та кондитерській промисловості, в годівлі тварин, мають технічне застосування.

Україна входить в число країн-лідерів з виробництва і постачання соняшника та соняшникової олії. Такого вражаючого результату вдалося досягти стабільного нарощування виробничих і переробних потужностей, розвитку галузі в цілому і постачання на зовнішній ринок. Як результат, на українському ринку насіння соняшнику сформувалися досить високі закупівельні ціни, що з урахуванням помірних витрат на виробництво дало можливість отримати високий рівень рентабельності даної сільськогосподарської культури [1].

Питання щодо виробництва, олійних культур, зокрема соняшнику, є предметом наукових пошуків значного кола вчених. Вагомий внесок у розв'язання питання та дослідження тенденцій розвитку зробили відомі вчені Фаїзов А.В., Кучеренко С.П., Маслак О.О., Андрійчук В.Г., Бронін О.В., Жаркова Г.П., Голуб Г.А., Мінаков І.А та ін.. У їхніх дослідженнях розглядаються основні аспекти як сучасного стану та перспектив розвитку ринку соняшнику, так і олійної галузі в цілому.

Головний фактор у вивченні прибутковості вирощування соняшнику є рівень його продуктивності. В Україні основною олійною культурою є соняшник. Причина в масштабах вирощування та обсягах виробництва. За підсумками сезону 2017 року було зібрано 14 млн. т, що на 12 % більше ніж у попередньому році. На це вплинуло збільшення врожайності. З одного гектара в середньому було прибрано 22 ц/га, що більше ніж у минулому році. Якщо в 2016 році було засіяно 5,3 млн. га., то в 2017- 5,1 млн. га.

* Науковий керівник – Колтаченко Н.М., к.е.н., ст. викладач

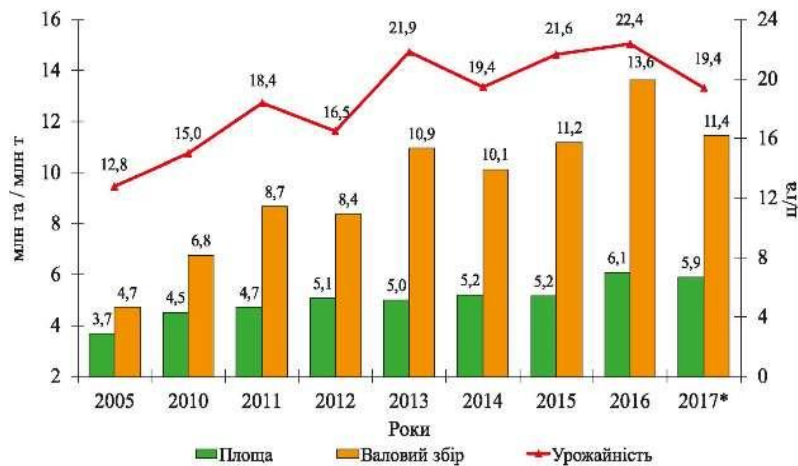

Рис. 1. Динаміка виробництва соняшнику в Україні

Культура вирощується практично у всіх регіонах нашої країни, але більш активно в центральних і південних областях. У 2016 році посів на площі понад 500 тис. га був проведений в Запорізької, Дніпропетровської, Кіровоградської областях. У Миколаївській під соняшник було відведено понад 400 тис. га. Основні обсяги виробництва соняшника зосереджені в сільських господарствах. Так, за підсумками 2016 року, на частку аграрних підприємств, враховуючи і фермерські господарства, припадає близько 86% загального врожаю. Інша частина припадає на господарства населення [7].

Загалом за останні 4 роки площі відведені під соняшник, становили 18-20% загального земельного фонду. При цьому обсяг виробленого соняшника склав 11 млн. тонн.

Стабільний розвиток культури здійснюється під впливом загострення конкуренції виробників на внутрішньому ринку України. Також слід зазначити на результати ведення сільського господарства світового ринку. Розвиток зростання виробництва соняшника залежить від високого попиту на нього. Іншими словами, якби вирощування соняшнику, не приносило прибутку, то стабільний приріст виробництва не мав би місця.

Соняшник є однією з трьох найбільш вирощуваних олійних культур. Згідно з прогнозами Міністерства сільського господарства США, в 2016-2017 роках світове виробництво склало 24 млн. т. тобто на 1 % менше, ніж у попередньому сезоні. Зменшення виробництв було викликано скороченням посівних площ. При цьому врожайність залишилася на попередньому рівні, тобто 1,7 т/га.

Результати проведеного дослідження показують, що при світовому зменшенні виробництва культури, результат України збільшився на 0,8 млн. тонн. Приміром, інші країни лідери мали наступні результати:

- Аргентина -11%.
- Туреччина - 17%.
- Країни Євросоюзу-13%.

Всесвітнє вживання продуктів переробки соняшнику стабільно зростає. У 2016 році попит на дану культуру дорівнював 40,1 млн. тонн. Попит перевищує пропозицію. Це суттєво впливає на скорочення світових кінцевих запасів. До кінця року попит виріс і становив 1 млн. т. проти торішніх 3,3 млн. т.

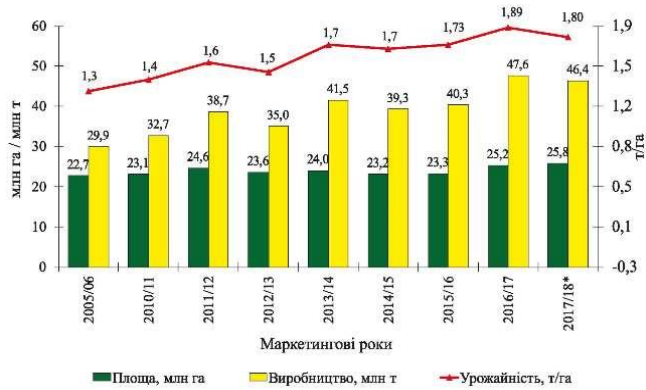

Рис. 2. Динаміка світового виробництва соняшнику

Обсяги світової торгівлі соняшником скоротилися у 2017 році порівняно з 2016 роком. На зовнішньому ринку очікується реалізація 1,3 млн. тонн насіння. Світовими лідерами з експорту соняшника можуть стати країни ЄС-27, які планують експортувати близько третини і Україна - 4% загального обсягу зовнішніх продажів. Основним імпортером залишається Туреччина, яка закуповує більше третини світового імпорту і країни Євросоюзу [6].

Разом з тим, у країнах ЄС-27 очікується виробництво соняшнику на рівні 8,5 млн т, що на 1% менше минулого сезону. Попри зростання виробництва соняшнику в основних країнах-виробниках Україна нинішнього сезону залишиться найбільшим світовим виробником цього олійного насіння. Ситуація на світовому ринку сприяє нарощуванню виробництва соняшнику в Україні.

Прибутковість вирощування соняшнику залежить від правильного вибору сорту чи гібриду, який відповідає природно-кліматичних умов, складу ґрунту і іншим особливостям регіону. Вітчизняний ринок соняшнику переповнений пропозиціями гібридів і сортів від вітчизняних та провідних світових виробників. Вартість гібридів і сортів від українських виробників коливається в межах 60-80 грн/кг. Імпортний насіннєвий матеріал має вартість від 128 до 215 дол. за одну посівну одиницю.

Велику роль для врожайності культури відіграє використання засобів захисту і внесення мінеральних добрив. тому при розрахунку окупності і прибутковості вирощування соняшнику. необхідно врахувати витрати на їх придбання і внесення. Соняшник є культурою інтенсивного мінерального живлення, понад вимогливою до запасів поживних речовин у ґрунті. При вирощуванні широко застосовуються комплексні добрива. Своєчасне внесення грамотно підбраного мінерального добрива істотно підвищує врожайність культури [2].

Невід'ємною частиною процесу вирощування є застосування засобів захисту. Пестициди використовуються при появі перших бур'янів, хвороб і шкідників, сприяють нормальному розвитку культури і одержанні високих врожаїв. Враховуючи те, що основну частину всіх препаратів являє імпортний виробник, дана стаття витрат за останні роки істотно зростає [6].

Також при виробництві соняшника слід врахувати відрахування на соціальні заходи, заробітну плату персоналу, єдиний податок, витрати на оренду землі і збут.

Ще однією причиною підвищеного попиту на соняшник та олійні культури є розвиток біопаливної галузі, адже світовий ринок біопального розвивається стрімкими темпами. Його виробництво і споживання в багатьох країнах регламентується обов'язковістю використання, стимулюється наданням дотацій та пільг. Обумовлюється це ризиком вичерпуваності мінеральних паливних ресурсів, а також зменшенням енергетичної залежності та зміцненням екологічної безпеки [4].

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що на користь виробництва соняшнику впливає той факт, що можливості вітчизняних переробників збільшуються щорічно. Тому конкуренція на внутрішньому ринку може загостритися. Такий сценарій розвитку майбутніх подій може призвести до повільного підвищення цін на продукцію, хоча суттєво може впливати тільки світовий ринок, а сприятлива кон'юнктура ринку та привабливий рівень рентабельності стимулюватиме аграріїв вирощувати соняшник. При цьому доцільно дотримуватися сівозміни та

агротехнології. Це, у свою чергу, надаватиме можливість отримання прогнозованих урожаїв та належної якості продукції. Наразі ринку потрібен якісний та недорогий товар. Тож резерви збільшення доходів знаходяться у ретельному дотриманні агротехнологічних заходів.

Література.

1. Бронін О.В. Економічна ефективність виробництва насіння соняшнику в умовах становлення ринкової економіки України : [навчальний посібник] / О.В. Бронін. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2016. – 100 с.
2. Голуб Г.А. Економічна ефективність виробництва олії в сільськогосподарських підприємствах / Г.А. Голуб, С.В. Лук'янець // Економіка АПК. – 2014.– №4. – С. 14-18.
3. Колпаченко Н.М. Тенденції розвитку ринку біопалива в Україні і світі // Збірник наукових праць «Новітні технології вирощування сільськогосподарських культур» Випуск 14. ІБКЦБ, Київ – 2012. – с. 551-554
4. Маслак О. Основні тенденції ринку олійного насіння / О. Маслак // Пропозиція - 2013. - №2 .- С.4-4. Мінаков І.А. Ефективність виробництва і переробки соняшника/ І.А.Мінаков // Досягнення науки та техніки АПВ. – 2016. - №4. - С. 35-38.
6. Фаїзов А.В. Олієжировий комплекс: проблеми і фактори розвитку [Електронний ресурс] / А.В. Фаїзов. – Режим доступу: www.nbuuv.gov.ua.
7. Виробництво та експорт соняшника в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://agroreview.com/news/vyrobnuctvo-ta-eksport-sonyashika-v-ukrayini>.

ПОРИВАЄВА Д.Ю.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СОНЯШНИК ТА МЕТОДИКА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

Основною метою економічної стратегії розвитку агропромислового комплексу України є наполегливе піднесення матеріального рівня життя населення. Досягнення цієї мети вимагає насамперед вирішення продовольчої проблеми на основі підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Тому основне завдання сільського господарства полягає в забезпеченні зростання і сталості виробництва для повнішого задоволення потреб населення в продуктах харчування і промисловості – в сировині [5].

На сучасному етапі проблема підвищення ефективності агропромислового виробництва є визначальним фактором економічного і соціального розвитку суспільства.

Ефективність виробництва як економічна категорія відображає дію об'єктивних економічних законів, яка проявляється в результативності виробництва. Вона є тією формою. В якій реалізується мета суспільного виробництва. Економічна ефективність показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, а також сукупних їх вкладень.

Аналіз показників економічної ефективності вирощування соняшнику дає змогу виявити ефективність окремих прийомів або форм організації праці, які потім використовуватимуться у практичній діяльності господарств чи окремих підрозділів.

Ефективність виробництва складна економічна категорія, в якій відображається дія об'єктивних економічних законів виробництва результативність. Вона є формою виразу мети виробництва. Поняття «ефект» і «економічна ефективність» мають різне наповнення. Ефект це наслідок, результат виробництва в цілому або проведення тих чи інших заходів у сільському

* Науковий керівник – Артеменко О.О., к.е.н., доцент